

Adroddiad asesiad effaith ieithyddol ar ail-leoli Ysgol Treferyr

1. CYFLWYNIAD

Rhaglen Ysgolion 21ain Ganrif

Mae Llywodraeth Cymru bellach wedi cychwyn ail wedd Rhaglen Ysgolion yr 21ain Ganrif (Band B) i redeg rhwng Ebrill 2019 a Mawrth 2026. Cyflwynodd Cyngor Gwynedd gais yn dilyn cynnal ymarferiad blaenoriaethu yn seiliedig ar anghenion yr Awdurdod a gofynion Llywodraeth Cymru ag arweiniodd at adnabod 5 prosiect ar gyfer cais yr Awdurdod.

Adnabuwyd yr angen i wella darpariaeth gynradd yng Nghricieth fel rhan o'r cais hwn ar y sail fod arolygon wedi adnabod fod cyflwr adeiladau Ysgol Trefferthyr yng nghategori C- sy'n golygu fod nifer o ddiffygion yng nghyflwr yr adeiladau sydd gyda'i gilydd yn golygu fod cyflwr yr adeiladau yn wael a'i bod yn aneconomaidd parhau i geisio cynnal yr adeiladau yn y dyfodol.

Mae Ysgol Trefferthyr wedi'i lleoli yng nghanol tref Cricieth. Mae gan yr ysgol capasiti o 119, gyda 117 o ddisgyblion rhwng 3-11 oed ar y gofrestr yn Medi 2020 a cheir pum dosbarth oed cymysg yn yr ysgol. Mae rhan fwyaf o'r disgyblion (110) yn dod o ddalgylch Ysgol Trefferthyr, gyda 7 disgybl ychwanegol yn dod o ddalgylchoedd eraill cyfagos.

Dengys data diweddaraf o gartrefi disgyblion fod 139 o blant yn byw yn nalgylch Trefferthyr llynedd (*data Medi 2020*), ac mi oedd 110 ohonynt yn mynychu'r ysgol. Golyga hyn fod rhyw 20% o blant oedd yn byw yn nalgylch Ysgol Trefferthyr yn mynychu ysgolion all-dalgylch.

		Dalgylch Cartref					
		Trefferthyr	Llanystumdwy	Garndolbenmaen	Y Gorlan	Arall	Cyfanswm
Ysgol	Trefferthyr	110	3	1	0	3	117
	Llanystumdwy	9	8	0	0	4	21
	Garndolbenmaen	3	0	27	0	6	36
	Y Gorlan	9	2	4	48	58	121
	Arall	8	8	6	28		
	Cyfanswm	139	21	38	76		

Ffynhonnell: Cyfrifiad Medi 2020

Fel y gwelir o'r tabl uchod roedd 29 o blant sy'n byw yn nalgylch Trefferthyr yn mynychu ysgolion eraill yn Medi 2020. Mae polisi mynediad y Cyngor yn caniatáu i ddisgyblion fynychu eu hysgol dalgylch neu ysgol arall yn ôl dymuniad rhieni. Wrth ystyried beth sydd wedi digwydd pan fod ysgolion newydd wedi eu hadeiladu mewn ardaloedd eraill, mae tueddiad i blant fydda wedi mynd all dalgylch yn hanesyddol i fynychu yr ysgol newydd pan fydd yn agor. Oherwydd hyn, mae'n debygol fydd mwy o rieni yn penderfynu danfon eu plant i Ysgol Trefferthyr yn hytrach nag ysgolion eraill yn y dyfodol. Mi fydd yr Adran Addysg yn cadw llygaid ar hyn ac yn ymateb i unrhyw effaith negyddol sylweddol ar unrhyw ysgol.

Arolwg Estyn

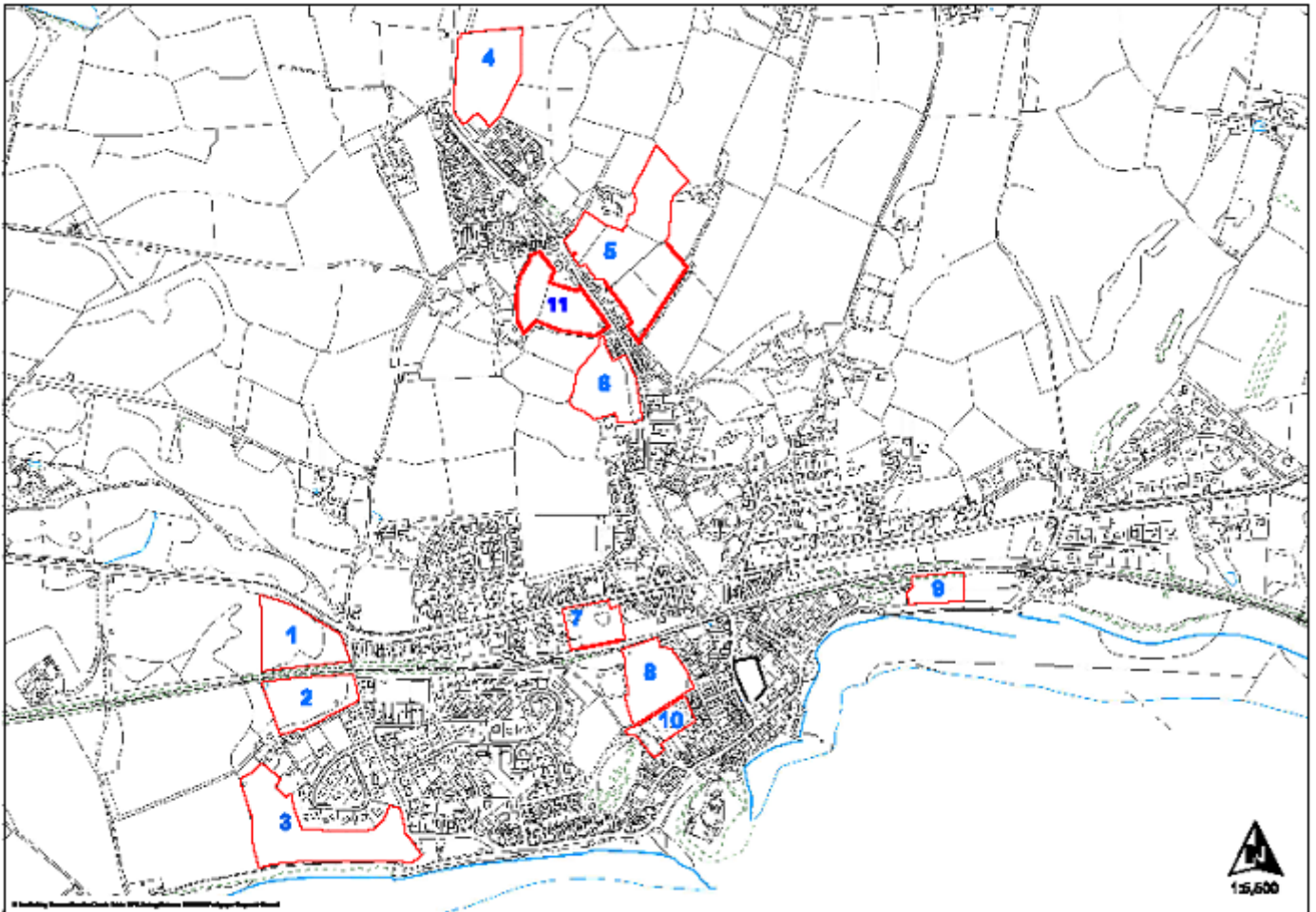
Cafodd yr ysgol arolygiad Estyn yn 2018, gyda'r 5 maes arolygu craidd wedi ei asesu yn "Da". Roedd yr adolygiad hefyd yn nodi bod y disgyblion yn cyfrannu'n helaeth yn y gymuned gyda chyfraniad brwdfrydig ganddynt tuag at gyngherddau lleol a Gŵyl Cricieth.

2. TRAFOD OPSIYNAU

Ar yr 2il o Ebrill 2019, bu i Gabinet Cyngor Gwynedd ganiatáu i'r Adran Addysg 'gychwyn trafodaethau lleol er mwyn adnabod opsiynau ar gyfer adeiladu ysgol newydd yng Nghricieth, fel canlyniad i gyflwr gwael adeiladau presennol Ysgol Trefferthyr.'

Yn ystod y trafodaethau lleol, bu i Panel Adolygu Lleol, sef cynrychiolaeth o Gorff Llywodraethol Ysgol Trefferthyr, ystyried nifer o safleoedd posib ar gyfer adeiladu ysgol newydd yng Nghricieth. Ar ddechrau'r drafodaeth roedd 11 safle wedi eu hadnabod i'w ystyried ar gyfer adeiladu ysgol newydd, gyda chapasiti ar gyfer 150 disgybl, i gymryd lle ysgol bresennol Ysgol Trefferthyr.

Mae lleoliad y safleoedd posib ystyriwyd i'w gweld yn y map isod:

Bu i'r Adran Addysg a'r Adran Eiddo gyfarfod a chynrychiolaeth o Ysgol Trefferthyr mewn cyfres o gyfarfodydd Panel Adolygu Lleol (PAL) i drafod manteision ac anfanteision y safleoedd ac adnabod unrhyw broblemau oedd yn codi gyda rhai o'r safleoedd.

Yn dilyn ystyried nifer o ffactorau dros nifer o gyfarfodydd cytunwyd ar Safle A497 (safle 1 ar y map) fel safle ffafredig.

3. Y CYNNIG

Y cynnig yw i adleoli Ysgol Trefferthyr, Cricieth o'r safle presennol i safle A497 i'r gorllewin o'r dref i gyfeiriad Pwllheli. Mi fydd yr ysgol yn cael ei adeiladu ar gyfer 150 o blant o oed derbyn i blwyddyn 6 gyda dosbarth meithrin. Mi fydd yr ysgol yn un modern un llawr gyda 6 ystafell dosbarth ac adnoddau addas ar gyfer addysg yn y 21ain Ganrif. Mi fydd Uned Asesu ADY a darpariaeth blynyddoedd cynnar hefyd yn cael eu lleoli ar safle.

Mi fydd yr ysgol newydd yn sicrhau digon o le i holl blant oed cynradd sydd yn byw yn nalgylch Ysgol Trefferthyr. Golygai hyn gynyddu'r capasiti o'r 119 presennol i 150 pan fydd yr ysgol yn agor yn Medi 2023.

Rhagwelir fydd niferoedd disgyblion yn cynyddu yn dilyn agor yr ysgol newydd oherwydd rhagwelir fydd plant sy'n byw yn y dalgylch a'n dewis mynychu ysgolion eraill ar hyn o bryd yn dewis mynychu Ysgol Trefferthyr yn y dyfodol.

Swyddi yn yr ysgol

Gan mae adleoli Ysgol Trefferthyr i safle newydd ydi'r bwriad ni ragwelir unrhyw newid i arweinyddiaeth na staffio wrth symud safle pe bydda'r niferoedd disgyblion yn parhau yr un fath. Pan fydd niferoedd disgyblion yn cynyddu yna mi fydd gofyn i'r Corff Llywodraethol roi ystyriaeth pellach i strwythur staffio yr ysgol er mwyn ymateb i unrhyw gynydd.

Swyddi dros dro ac hyfforddiant

Yn unol a gofynion ariannu Llywodraeth Cymru mi fydd gofyn i'r contractwr sicrhau buddion cymunedol yn ystod y cyfnod gwaith adeiladu. Gellir hyn gynnwys:

- Creu swyddi
- Prentisiadau
- Hyfforddiant
- Prynu lleol
- Gweithio a busnesau lleol

4. CEFNDIR ADDYSGOL

Mabwysiadwyd strategaeth "Addysg Gynradd o Ansawdd Gorau i Blant Gwynedd" gan y Cyngor yn Ebrill 2009. Datblygwyd a chefnogwyd uwch strategaeth "Rhaglen Strategol - Tuag at 2025" gan y Cyngor yn Hydref 2010. Darparwyd y ddogfen fel sylfaen strategol i osod cyfeiriad i ddatblygiadau ym maes addysg a hyfforddiant yng Ngwynedd am y 15 mlynedd nesaf. Cyflwynwyd y rhaglen yng nghyd-destun y polisiau a chynlluniau sydd ar y gweill, yn lleol a chenedlaethol i drawsnewid gwasanaethau a ddarperir ar gyfer plant, pobl ifanc a'u teuluoedd. Cyhoeddwyd "Cynllun Strategol y Gymraeg mewn Addysg ar gyfer 2017-2020" yn Rhagfyr 2017 sydd yn gosod gweledigaeth, ymrwymiad a chyfeiriad ar gyfer sicrhau bod plant a phobl ifanc yn cyflawni'r safonau uchaf er mwyn cynnal yr iaith, diwylliant a'r economi yn lleol.

Polisi iaith

Cynradd

Yr un yw nod y Polisi iaith ar draws holl ysgolion cynradd y Sir, sef datblygu gallu pob disgybl i fod yn hyderus yn y ddwy iaith erbyn diwedd CA2. Y Gymraeg yw iaith swyddogol yr asesu yn yr ysgol ar ddiwedd Cyfnod Sylfaen. Yn CA2, parheir i ddatblygu gfael disgyblion ar y Gymraeg gan roi sylw i ddatblygu eu sgiliau yn y ddwy iaith.

Uwchradd

Yn yr uwchradd, disgwylir i bob disgybl sydd wedi cyrraedd y lefel angenrheidiol, sef lefel 3+ ar ddiwedd CA2 ddilyn Cymraeg Iaith Gyntaf yn CA3 er mwyn sicrhau dilyniant a pharhad priodol. Y gobaith yw y gall y disgyblion hyn astudio'r Gymraeg a'r Saesneg fel pynciau hyd at ddiwedd blwyddyn 11.

Mae ysgolion uwchradd yn adeiladu ar y sylfaen a osodwyd yn y cynradd trwy sicrhau fod pob disgybl yn parhau i ddatblygu sgiliau yn y Gymraeg a'r Saesneg. Nid yw'r Sir yn diffinio ysgolion uwchradd yn ôl categorïau ieithyddol gan fod yr un disgwyliad mewn perthynas â'r Polisi Iaith, sef rhoi cyfle i holl ddisgyblion y Sir fod yn hyfedr ddwyieithog.

5. PROFFIL IAITH DALGYLCH TREFERTHYR

Cefndir Proffil Iaith Gwynedd

Mae rhyw 2/3 poblogaeth y Sir wedi eu geni yng Nghymru (66.8%). Mae 65.4% o'r boblogaeth sydd dros dair oed yn siaradwyr Cymraeg – sylweddol uwch na'r ffigwr trwy Gymru gyfan o 19%. Yn gyffredinol, ceir cynnydd yn nifer y siaradwyr Cymraeg a'r rheini a gaiff eu geni yng Nghymru tuag at y gorllewin a symud yn fewndirol o'r ardaloedd mwy poblog ar yr arfordir. Yng Ngwynedd, mae'r gallu i siarad Cymraeg uchaf yn ward Llanrug (mae 87.8% yn siarad Cymraeg), ac ar ei isaf yn ardal Menai o Fangor (18.6%).

Ystadegau iaith Gymraeg wardiau dalgylch Ysgol Trefertthyr

Mae dalgylch Ysgol Trefertthyr yn cynnwys cartrefi plant dros 3 ward, sef ward Cricieth yn ei chyfanrwydd a darn o wardiau Llanystumdwy a Garndolbenmaen.

Mae proffil ieithyddol y wardiau hyn fel ymddangosodd yn y 3 cyfrifiad diwethaf wedi ei grynhoi yn y tablau isod. Fel y gwelir does dim llawr o newid wedi bod dros yr 20 mlynedd (1991-2011) o safbwynt canrannau trigolion a'u gallu yn yr iaith Gymraeg.

Cyfrifiad 2011	Cricieth	Dolbenmaen	Llanystumdwy
Hunaniaeth Gymreig yn unig	968 (55%)	725 (59%)	1,392 (66.9%)
Dim hunaniaeth Gymreig	669 (38%)	436 (36%)	580 (27.9%)
Aelwydydd ble mae gan o leiaf un person iaith gyntaf arall i Gymraeg neu Saesneg	16 (0.9%)	8 (0.7%)	6 (0.3%)
Poblogaeth 3+ mlwydd oed	1,716 (98%)	1,181 (97%)	2,017 (97%)
Gallu siarad Cymraeg	1101 (63%)	798 (65%)	1,553 (77%)
Dim sgiliau Cymraeg	446 (25%)	307 (25%)	347 (17.2%)
Gallu deall Cymraeg ar lafar yn unig	141 (8%)	63 (5%)	100 (5%)
Gallu siarad ond ddim yn gallu darllen nac ysgrifennu Cymraeg	96 (5%)	65 (5%)	76 (3.8%)
Gallu siarad a darllen Cymraeg ond ddim yn gallu ysgrifennu Cymraeg	53 (3%)	35 (2.9%)	64 (3.2%)
Gallu siarad, darllen ac ysgrifennu Cymraeg	949 (54%)	695 (57%)	1,406 (69.7%)
Cyfuniad arall o sgiliau Cymraeg	31 (1.8%)	16 (1.3%)	24 (1.2%)

Ffynhonnell: Cyfrifiad 2011, Swyddfa Ystadegol Gwladol

Cyfrifiad 2001	Cricieth	Dolbenmaen	Llanystumdwy
Hunaniaeth Gymreig yn unig	ddim ar gael	ddim ar gael	ddim ar gael
Dim hunaniaeth Gymreig	ddim ar gael	ddim ar gael	ddim ar gael
Aelwydydd ble mae gan o leiaf un person iaith gyntaf arall i Gymraeg neu Saesneg	ddim ar gael	ddim ar gael	ddim ar gael
Poblogaeth 3+ mlwydd oed	1770 (97%)	1147 (97%)	1861 (95%)
Gallu siarad Cymraeg	1160 (63%)	803 (68%)	1444 (74%)
Dim sgiliau Cymraeg	499 (27%)	261 (22%)	313 (16%)
Gallu deall Cymraeg ar lafar yn unig	92 (5%)	71 (6%)	86 (4.4%)
Gallu siarad ond ddim yn gallu darllen nac ysgrifennu Cymraeg	85 (4.6%)	57 (5%)	76 (3.9%)
Gallu siarad a darllen Cymraeg ond ddim yn gallu ysgrifennu Cymraeg	44 (2.4%)	20 (1.7%)	24 (1.2%)
Gallu siarad, darllen ac ysgrifennu Cymraeg	1023 (56%)	722 (61%)	1339 (69%)
Cyfuniad arall o sgiliau Cymraeg	27 (1.5%)	16 (1.3%)	23 (1.2%)

Ffynhonnell: Cyfrifiad 2001, Swyddfa Ystadegol Gwladol

Cyfrifiad 1991	Cricieth	Dolbenmaen	Llanystumdwy a Llanarmon
Hunaniaeth Gymreig yn unig	ddim ar gael	ddim ar gael	ddim ar gael
Dim hunaniaeth Gymreig	ddim ar gael	ddim ar gael	ddim ar gael
Aelwydydd ble mae gan o leiaf un person iaith gyntaf arall i Gymraeg neu Saesneg	ddim ar gael	ddim ar gael	ddim ar gael
Poblogaeth 3+ mlwydd oed	1674 (97%)	1296 (97%)	2057 (97%)
Gallu siarad Cymraeg	1135 (66%)	933 (70%)	1513 (72%)
Dim sgiliau Cymraeg	ddim ar gael	ddim ar gael	ddim ar gael
Gallu deall Cymraeg ar lafar yn unig	ddim ar gael	ddim ar gael	ddim ar gael
Gallu siarad ond ddim yn gallu darllen nac ysgrifennu Cymraeg	ddim ar gael	ddim ar gael	ddim ar gael
Gallu siarad a darllen Cymraeg ond ddim yn gallu ysgrifennu Cymraeg	ddim ar gael	ddim ar gael	ddim ar gael
Gallu siarad, darllen ac ysgrifennu Cymraeg	988 (57%)	845 (63%)	1390 (66%)
Cyfuniad arall o sgiliau Cymraeg	ddim ar gael	ddim ar gael	ddim ar gael

Ffynhonnell: Cyfrifiad 1991, Swyddfa Ystadegol Gwladol

Cynllun Strategol y Gymraeg mewn Addysg 2017-2020

Mae Ysgol Trefferthyr yn gweithredu amcanion Cynllun Strategol y Gymraeg mewn Addysg 2017-2020 Cyngor Gwynedd. Mae hyn yn cynnwys:

- Gosod sylfaen gadarn yn y Gymraeg yn y Blynyddoedd Cynnar, gan sicrhau bod disgyblion o gefndir Saesneg yn cael y cyfle i ddyysgu'r Gymraeg cyn gynted â phosib.
- Yn y cyfnod sylfaen, adeiladu ar y sylfaen a osodwyd yn y cyfnod meithrin a derbyn drwy barhau i ddatblygu gafael disgyblion ar y Gymraeg, a chychwyn ar y broses o ddatblygu eu sgiliau yn y Saesneg. Yn ymarferol, golyga hyn y bydd y mwyafrif o'r ysgolion yn cychwyn cyflwyno'r Saesneg fel pwnc yn y tymor olaf ar ddiwedd y Cyfnod Sylfaen gan roi sylw i ddatblygu sgiliau darllen, siarad ac ysgrifennu yn yr iaith honno. Y Gymraeg fydd iaith swyddogol yr asesu yn yr ysgol ar ddiwedd y Cyfnod Sylfaen.
- Yn CA2, parhau i ddatblygu meistrolaeth disgyblion ar y Gymraeg gan roi sylw i ddatblygu eu sgiliau yn y ddwy iaith. Asesir cynnydd disgyblion yn y Gymraeg a'r Saesneg ar ddiwedd y cyfnod allweddol.

Fe fyddai'r gweithredu'r cynnig arfaethedig yn cyd-fynd ac amcanion Cynllun Strategol y Gymraeg mewn Addysg 2017-20.

Ysgol Trefferthyr

Mae gwefan yr ysgol yn nodi:

Gweledigaeth y Llywodraethwyr yw: *“Bod pob disgybl yn cael cyfleoedd i ddatblygu’n ddinasyddion dwyieithog hyderus, sy’n ymfalchïo yn eu diwylliant Cymreig ac yn eu cenedligrwydd.”*

Gweledigaeth y disgyblion yw: *“Mabwysiadwyd cymeriad unigryw ar gyfer y Siarter iaith yn Ysgol Trefferthyr. Ei enw yw lei ac mae’n annog disgyblion i fod yn ddwyieithog. Llwyddodd Ysgol Trefferthyr i dderbyn achrediad Wobr Aur y Siarter iaith yn nhymor yr haf 2017. Mae’r ysgol yn gweithio er mwyn derbyn ail achrediad Aur yng nghynllun Siarter iaith ym Mehefin 2019.”*

Mae adroddiad Estyn yn 2018 yn nodi: *“Cymraeg yw prif gyfrwng gwaith a bywyd yr ysgol. Mae tua hanner y disgyblion yn siarad Cymraeg gartref.”*

<https://www.estyn.llyw.cymru/sites/www.estyn.gov.wales/files/documents/Ysgol%20Trefferthyr.pdf>

Dengys y tabl isod bod 45 o ddisgyblion yn siarad Cymraeg yn rhugl gartref, sydd yn 39% o'r disgyblion (PLASC 2020).

Gwybodaeth Ieithyddol ar gyfer Ysgol Trefferthyr

Ysgol	Siarad Cymraeg yn rhugl gartref	Dim yn siarad Cymraeg gartref ond yn rhugl	Siarad Cymraeg gartref ond nid yn rhugl	Dim yn siarad Cymraeg gartref a dim yn rhugl	Dim yn siarad Cymraeg o gwbl	Cyfanswm
Trefferthyr	45 (39%)	3 (3%)	10 (9%)	38 (33%)	19 (16%)	116

Ffynhonnell: Data gan Benaethiaid PLASC Ionawr 2020

Lefel Cyrhaeddiad

Ysgolion	% y disgyblion sydd wedi cyrraedd y lefel disgwylidig – Cymraeg (iaith gyntaf)					
	Cyfnod Sylfaen (Cyrraedd canlyniad 5+)			CA2 (cyrraedd o leiaf lefel 4)		
	2017	2018	2019	2017	2018	2019
Trefferthyr	64.3%	90.9%	78.6%	90.5%	93.3%	88.2%

Ffynhonnell: GwE (Medi 2019)

Gwelwn fod cyrhaeddiad ieithyddol Ysgol Trefferthyr yn 2019 wedi bod yn 88.2% yn CA2 a 78.6% yn y Cyfnod Sylfaen.

Fel rhan o weithredu'r Siarter Iaith, mae holl ddisgyblion CA2 pob ysgol gynradd yng Ngwynedd yn cwblhau holiadur gwe iaith am eu defnydd o'r Gymraeg yn yr ysgol ddwywaith y flwyddyn. Dyma ystadegau Hydref 2018 am y defnydd mae'r disgyblion yn ei wneud o'r Gymraeg gyda'u athrawon:

Canran y plant sy'n siarad Cymraeg efo'r athrawon (ar wahân i wersi Saesneg)

	Bob Amser	Yn Aml	Weithiau	Ychydig iawn	Byth
Ysgol Treferyth	85%	11%	2%	0%	2%

Canran y plant sy'n siarad Cymraeg efo'r cymhorthyddion (ar wahân i wersi Saesneg)

	Bob Amser	Yn Aml	Weithiau	Ychydig iawn	Byth
Ysgol Treferyth	79%	13%	4%	2%	2%

Canran y plant sy'n siarad Cymraeg efo gweddill staff yr ysgol

	Bob Amser	Yn Aml	Weithiau	Ychydig iawn	Byth
Ysgol Treferyth	85%	13%	2%	0%	0%

Canran y plant sy'n siarad Cymraeg efo plant yn y dosbarth

	Bob Amser	Yn Aml	Weithiau	Ychydig iawn	Byth
Ysgol Treferyth	30%	26%	34%	8%	2%

Canran y plant sy'n siarad Cymraeg efo'r plant ar y coridor ac yn y neuadd ginio

	Bob Amser	Yn Aml	Weithiau	Ychydig iawn	Byth
Ysgol Treferyth	19%	23%	34%	19%	7%

Canran y plant sy'n siarad Cymraeg ar iard yr ysgol

	Bob Amser	Yn Aml	Weithiau	Ychydig iawn	Byth
Ysgol Treferyth	13%	26%	26%	13%	22%

Canran y plant sy'n hyderus wrth siarad Cymraeg

	Hyderus iawn	Hyderus	Gweddol hyderus	Ddim yn hyderus	Ddim yn hyderus o gwbl
Ysgol Terferthyr	53%	28%	6%	4%	9%

Canran y plant sy'n meddwl ei bod hi'n bwysig siarad Cymraeg

	Pwysig iawn	Pwysig	Gweddol bwysig	Ddim yn bwysig	Ddim yn bwysig o gwbl

Ysgol Trefferthyr	85%	15%	0%	0%	0%
-------------------	-----	-----	----	----	----

Nifer o ymatebion: 53

Gwelwn yn ôl y data uchod fod defnydd o'r Gymraeg gyda staff ac yn y dosbarth yn uchel tra fod defnydd anffurfiol o'r iaith – ar yr iard a gyda disgyblion eraill, yn dipyn llai.

Rhagwelir na fydd symud yr ysgol i safle newydd yn cael unrhyw effaith negyddol ar ddefnydd y Gymraeg. I'r gwrthwyneb, rhagwelir bydda mwy o gyfleoedd i blant Cricieth ddefnyddio'r Gymraeg gyda'u cyfoedion yn allgyrsiol ac yn gymdeithasol gan fydd yr ysgol newydd yn golygu gwell adnoddau ar gyfer cynnal mwy o weithgareddau tu allan i oriau ysgol.

6. CYMUNEDOL

Defnydd ar ôl ysgol

Dyma grynodeb o'r hyn mae Ysgol Trefferthyr yn ei gynnig ar ôl ysgol:

	Trefferthyr
Aelwyd yr Urdd	✓
Bore/Noson Goffi	✓
Cylch Meithrin	✓
Clwb/Gweithgaredd Chwaraeon	✓

Gwelir yn y tabl uchod fod yr ysgol yn cynnal gweithgareddau Urdd ar ôl ysgol, y gallai'r disgyblion fanteisio arnynt fel cyfle ychwanegol i ddefnyddio'r Gymraeg. Mae disgyblion hefyd yn cymryd rhan mewn nifer o weithgareddau tu allan i'r ysgol gan gynnwys Gŵyl Gricieth, cyngherddau yn y Neuadd Goffa, canu mewn cartrefi'r henoed ac Eisteddfodau. Rhagwelir fydd rhain yn parhau i gael eu cynnal ar ôl symud i'r ysgol newydd.

Defnydd cymunedol o'r ysgol newydd

Rhagwelir bydd cyfleusterau modern yr ysgol newydd yn cynnig ei hun ar gyfer cynnal gweithgareddau cymunedol sydd yn digwydd yn yr ysgol bresennol a rhai newydd. Mi fydd adeiladu'r ysgol newydd yn sicrhau mwy o le ar gyfer y dysgwyr ac i gynnig mwy o opsiynau ar gyfer clybiau a gweithgareddau all-gyrsiol ar gyfer plant a'r gymuned ehangach.

Er nad yw'r lleoliad mor ganolog i'r dref a'r ysgol bresennol mi fydd yr ysgol newydd dal yn gyfleus i'r dref ac o fewn cyrraedd hawdd i ddysgwyr a'r gymuned ehangach fedru defnyddio'r adnoddau.

Mae gan y dref rhai lleoliadau eraill sy'n cael eu defnyddio ar gyfer defnydd gan y gymuned e.e Neuadd Goffa, ond rhagwelir fydd yr ysgol newydd yn cynnig lleoliad mwy addas ar gyfer gweithgareddau gwahanol e.e dosbarthiadau nos, gweithgareddau awyr agored.

Mae Cyngor Tref Cricieth wedi bod yn gweithio ar ddatblygu cynllun cymunedol ar gyfer y dref a wedi datgan eu bod yn gweld yr ysgol newydd fel cyfle i sefydlu ac hyrwyddo gweithgareddau cymunedol yn y dyfodol. Felly, wrth sefydlu'r ysgol newydd bwriedir hyrwyddo defnydd cymunedol i'r gymuned yn ehangach, er mwyn gwneud defnydd llawn o'r ddarpariaeth newydd a'r adnoddau modern.

7. EFFAITH Y CYNNIG ARFAETHEDIG AR YR IAITH GYMRAEG

Rhagwelir na fydd symud yr ysgol i safle newydd yn cael unrhyw effaith negyddol ar yr iaith Gymraeg. I'r gwrthwyneb, rhagwelir bydd mwy o gyfleoedd i blant Cricieth ddefnyddio'r Gymraeg gyda'u cyfoedion yn allgyrsiol ac yn gymdeithasol gan fydd yr ysgol newydd yn golygu gwell adnoddau ar gyfer cynnal mwy o weithgareddau tu allan i oriau ysgol.

Mae'r tabl ar y dudalen nesaf yn cynnwys asesiad o effaith adeiladu ysgol newydd yng Nghricieth ar yr iaith Gymraeg. Mae'r tabl hefyd yn amlinellu'r cyfleoedd ychwanegol ar gyfer cryfhau'r iaith Gymraeg a dulliau lliniaru unrhyw effaith negyddol a allai ddeillio o'r model.

ASESIAD O'R EFFAITH AR YR IAITH

	Positif	Niwtral	Negyddol			
Meini Prawf Effaith	Disgrifiad			Statws o'r effaith a'r gwaith	Oes unrhyw fesurau wedi'u hadnabod i liniaru unrhyw effaith negyddol neu i greu mwy o gyfleoedd positif	Effaith derfynol (yn dilyn dulliau lliniaru)
Iaith yr ysgol	Mae Ysgol Trefferthyr yn ysgol Gymraeg ei chyfrwng. Ni fyddai ail-leoli'r ysgol ar safle arall yn cael effaith ar iaith yr ysgol.			Niwtral Dim effaith ar sefyllfa iaith yr ysgol	Amherthnasol	Amherthnasol
Mynediad at addysg cyfrwng Cymraeg	Mae'r ysgol eisoes yn darparu addysg trwy gyfrwng y Gymraeg. Ni fyddai ail-leoli'r ysgol ar safle arall yn newid hyn.			Niwtral Dim effaith ar sefyllfa'r iaith	Amherthnasol	Amherthnasol
Darpariaeth anstatudol	Rhagwelir byddai ysgol newydd gyda adnoddau modern yn golygu fydd gan ddisgyblion fynediad at ystod ehangach o adnoddau addas ar gyfer gwneud gweithgareddau amrywiol.			Positif	Cyfle i ddatblygu mwy o weithgareddau allgyrsiol ac i annog y disgyblion i gymryd rhan.	Positif
Gweithgareddau cyn / ar ôl ysgol	Rhagwelir byddai ysgol newydd gyda adnoddau modern yn golygu fydd gan ddisgyblion fynediad at ystod ehangach o gyfleusterau addas tu allan i'r ystafell ddosbarth. Mi all ysgol fwy gyda chyfleusterau newydd modern gynnig mwy o amrediad o weithgareddau allgyrsiol.			Positif Mwy o gyfle i ddefnyddio'r iaith Gymraeg	Cyfle i ddatblygu mwy o weithgareddau cyn ac ar ôl ysgol ac i annog y disgyblion i gymryd rhan.	Positif
Defnyddio'r Gymraeg yn y gymuned	Gallai gynyddu'r cyfleon i'r disgyblion gymdeithasu yn y Gymraeg a gall mynediad at fwy o weithgareddau gynyddu'r defnydd o'r iaith Gymraeg tu allan i'r ysgol ac yn y gymuned. Byddai gweithgareddau cymunedol ar gyfer aelodau o'r gymuned yn gallu cymryd lle yn yr ysgol hefyd.			Positif Mwy o gyfle i ddefnyddio'r iaith Gymraeg	Mae potensial i ysgol newydd allu cynnig y cyfle i ddatblygu gweithgareddau ar ôl ysgol i oedolion a phlant fydd yn golygu cyfleoedd ychwanegol iddynt ddefnyddio'r Gymraeg.	Positif

8. CASGLIAD

Wedi ystyried yr hyn sydd yn yr asesiad hwn, rydym o'r farn y byddai adeiladu ysgol newydd yng Nghricieth yn cael effaith positif ar yr iaith Gymraeg, yn bennaf, oherwydd byddai mwy o gyfleoedd i blant Cricieth ddefnyddio'r Gymraeg yn gymdeithasol ac yn addysgiadol, gan bydd yr ysgol newydd yn cynnig gwell adnoddau ar gyfer cynnal mwy o weithgareddau tu allan i oriau ysgol.